

ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

Ἀφότου ὁ χρυσὸς εἰσήχθη ὡς νόμισμα συναλλαγῆς, ὁ ἄνθρωπος ἐδιδάχθη τὸ θησαυρίζειν, βλέπων ὅτι διὰ τούτου ἐπιτρέπεται ἢ πλήρωσις ὄλων αὐτοῦ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὁ κορεσμὸς τῶν σφοδρότερων παθῶν. Οὐδεὶς περὶ πλουτισμοῦ ὑπάρχει περιοριστικὸς νόμος, καὶ τὸ στάδιον μένει ἀνοικτὸν πρὸς πάντα βουλόμενον νὰ διαγωνισθῇ.

Βεβαίως εὐρίσκονται καὶ τινες ἐγκρατεῖς καὶ μετριοπαθεῖς ἄνθρωποι, οἵτινες ἢ ἐξ ἀνατροφῆς, ἢ ἐκ χαρακτῆρος, ἢ καὶ ἐκ φύσεως ἀποστρεφόμενοι τοὺς πρὸς πλουτισμὸν ἀγῶνας, στέργουσι εἰς τὰ ὀλίγα· τινὲς μάλιστα μεταπίπτοντες εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, καταντῶσιν εἰς ἐσχάτην ὀκνηρίαν καὶ προτιμῶσι τὴν ἀργίαν, ἀξιοῦντες νὰ διατρέφωνται ἀπὸ τὰ ἐλέη τῶν ἐργαζομένων. Οἱ τοιοῦτοι ὅμως εἶναι ὀλίγιστοι· οἱ πλείονες ἀποδύονται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐργασίας, ἔνθα τελοῦνται οἱ μεγάλοι βιωτικοὶ ἀγῶνες, κατὰ τοὺς ὁποίους, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, ἄλλος μὲν ὑπερβαίνει πάντας, ἄλλος δὲ παρακολουθεῖ, πολλοὶ δὲ καὶ μετὰ τῶν ἐσχάτων ἀπομένουσιν.

Ἡ πρὸς πλουτισμὸν ἀμιλλα εἶναι ἀκατάσχετος καὶ οἱ πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ ἀγωνιζόμενοι, φρονοῦσιν ὅτι ἐπιτρέπεται πᾶν μέσον ἐπιτυχίας ὅσω ἐπονείδιστον καὶ ἂν φανῇ "Ἐχεις χρήματα; ἐρωτᾷ ἡ σημερινὴ κοινωνία· αὐτὸ ἀρκεῖ· πῶς τὰ ἀπέκτησες δὲν φροντίζει." Ἄν ἡδίκησες ὄρφανά, ἂν ἐσφετερίσθης δημόσια χρήματα, ἂν ἐκαπηλεύθης τὰ ὀσιώτερα καὶ ἀγιώτερα, ἂν λαθῶν ὑπουργήμα κατεχράσθης ἢ ἐπληρώнесο ἀπὸ τοὺς διοριζομένους ὑπαλλήλους, ἢ ἐλάμβανες μερίδιον ἀπὸ τοὺς κλέπτοντας τὰ τελωνεῖα, ἂν δημόσιόν τι ἔργον ἐκ συμπαιγνίας ἀνέλαβες εἰς τὸ διπλάσιον ἢ καὶ τριπλάσιον τῆς πραγματικῆς του ἀξίας, ἡ κοινωνία τὰ τοιαῦτα δὲν ἐξετάζει. Ὁ κλέπτων μὲν μεγάλα ποσὰ δὲν λέγεται κλέπτης, οὐδὲ ἀπαταιῶν ἀποκαλεῖται ὁ οὐχὶ ἐν ἄτομον ἀλλὰ πολλὰ συλλήφθην ἀπατῶν ἢ καὶ λαθὼν ὀλόκληρον φενακίζων. Προσοχὴ μόνον μήποτε συλλήφθῃ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκληματῶν, ὅτε ἀναγκάζεται πλέον καὶ ὁ νόμος νὰ τριξῇ τοὺς ὀδόντας· ἂν ὅμως διαλάβῃ, ἂν ἔχῃ τὴν δύναμιν εἰς χεῖρας

καὶ δὲν τολμᾶ ἡ δικαιοσύνη νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἡ κοινωνία δὲν ἐξετάζει τὴν καταγωγὴν τοῦ πλούτου, ἀλλὰ τιμᾶ καὶ κολακεύει μέχρι χαμερπεΐας τὸν οὕτω πῶς πλουτίσαντα, οὐδεμίαν ποιούσα διάκρισιν μεταξύ τοῦ ἐντίμως καὶ διὰ μακρῶς ἐργασίας ἐν μόχθῳ καὶ πόνῳ ἀποταμιεύσαντος ὄβολον πρὸς ὄβολον καὶ τοῦ κακοήθους ἀνθρωπαρίου τοῦ διὰ πονηρίας καὶ δόλου σφετερισθέντος τὰ ἀλλότρια καὶ συσσωρεύσαντος πλοῦτον μέγαν.

Ὁ χρυσὸς χρησιμεύει ὡς ἀντικλείς πολλῶν συνειδήσεων καὶ ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ καὶ ἡ ἀτομικὴ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ πατρὶς αὐτῆ ἀντὶ χρυσοῦ πολλάκις πωλοῦνται. Δὲν εἶναι λοιπὸν παράξενον ὅτι τοιοῦτον ὄντα τὸν πλοῦτον ἠγάπησε καὶ ἐπιθυμεῖ τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῶν ἄλλων ζώων. Περιέργον ὅμως ἀποτελεῖ μελέτην ἢ ἐξέτασιν καὶ ἔρευνα τῆς χρήσεως αὐτοῦ· εἰς τί δηλαδὴ μεταχειρίζονται τὸν πλοῦτον οἱ ἀποκτήσαντες αὐτά.

Ἴδετε τὸν φιλάργυρον ἐκεῖνον τὸν ὠχρῶντα ἐκ τῆς νηστείας καὶ κακοπαθείας· κατάμεστος ὢν πλούτου, ἀντὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ πάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ μεταδίδη εἰς τοὺς στερουμένους καὶ διψῶντας μικρὰν σταγόνα ἐκ τῆς ὑπερεκχειλιζούσης λαγῆνου, αὐτὸς δὲν αἰσθάνεται παρὰ μίαν μόνην εὐχαρίστησιν, νὰ συσσωρεύῃ χρυσὸν καὶ νὰ ἐξασφαλίζῃ αὐτὸν εἰς τραπέζας, εἰς χρηματοκιβώτια ἢ καὶ νὰ θάπτῃ ἐντὸς τῆς γῆς. Τόσον δὲ πάθος τῆς φιλοχρηματίας ἐφυγάδευσεν ἀπὸ τῆς ψυχῆς του πᾶν αἴσθημα φιλάνθρωπίας.

Ὁ φιλάργυρος ὁμοιάζει πρὸς τὸν μεταξοσκώληκα ὅστις ἀποθνήσκει τυλίσσων τὸ νῆμα τῆς μετάξης, διὰ τῆς ὁποίας στολίζονται κατόπιν καὶ τὰ εἰδεχθέστερα τῶν γυναικαρίων. Ὁ πλοῦτος τοῦ φιλαργύρου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διασκορπίζεται εἰς τοὺς ἀνέμους, διότι καὶ παῖδας ἂν ἀπέκτησεν, ἐπροτίμησε νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἀγροίκους καὶ ἀπαιδεύτους ἀντὶ νὰ δαπανήσῃ ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς των. Ὁ φιλάργυρος πάσχει ἀκατάσβεστον δίψαν πλουτισμοῦ, καὶ πάσχων νόσον ἀνίατον, ἀντὶ συμπαθείας προκαλεῖ τὴν ἀποστροφὴν καὶ τὴν χλεύην τῆς κοινωνίας· οὐδεὶς αὐτὸν ἀγαπᾶ καὶ τὰ ἴδια τέκνα δὲν βλέπουσι τὴν ὥρην νὰ τὸν κληρονομήσωσι, διότι παρ' αὐτοῦ ἐν μόνον ἐδιδάχθησαν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ βίῳ τιμιότερον καὶ ποθεινότερον τοῦ πλούτου.

Τὸ ἄκρον ἀντίθετον τοῦ φιλαργύρου εἶναι ὁ ἄσματος οὗτος ἐν ἀργίᾳ καὶ ὀκνηρίᾳ βιώσας οὔτε πῶς ἀποκτᾶται τὸ ἀργύριον ἠξεύρει, οὔτε πῶς συντηρεῖται. Ἐκληρονόμησε τὸν πατέρα ἢ ἄλλον

τινὰ συγγενῆ, ἣ τῷ ἔλαχεν ὁ κληῖρος μεγάλου λαχείου, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ὁ οὐδέποτε ἀποκτήσας χιλίας δραχμῆς, κατέχει τῶρα ἑκατοντάδας χιλιάδων. Οἰκοδομεῖ λοιπὸν εὐθὺς μέγαρον μεγαλοπρεπές, ἀγοράζει βρύτιμα ἔπιπλα, ἵππους, ἀμάξας· προσλαμβάνει σμῆνος ὑπηρετῶν, δίδει συβαριτικά γεύματα, ἐσπερίδας, δεῖπνα καὶ διὰ τὰ μὴ τὸν ζαλίξει ἢ διαχειρίσις τῆς νέας περιουσίας, πωλεῖ τὰ κληρονομηθέντα κτήματα καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀγοράζει μετοχὰς καὶ κυβερνητικὰ δάνεια καὶ ἀναθέτει εἰς τραπεζίτην τὰ εἰσπράττη τὰ τοκομερίδια ἐπὶ ἀδρᾶ ἀμοιβῆ, διότι εἶναι μέγας κόπος τὰ φυλάττει καὶ τὰ κόπτει αὐτὰ καὶ τὰ προσέρχεται καθ' ἐξάμηνον ἐνώπιον τῶν θυριδίων τῶν ταμείων. Οὐδὲ τῷ ἀπομένει ἀληθῶς καιρὸς πρὸς τοιαύτας ἀσχολίας. Ἡ ἡμέρα δι' αὐτὸν εἶναι πάντοτε πολὺ μικρά, διότι ἀγρυπνῶν καὶ κραιπαλῶν τὴν νύκτα, κοιμᾶται τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας· ὅταν δ' ἐγερθῆ τοῦ ὕπνου ἐγγίξει μεσημβρία καὶ ἡ ὥρα τοῦ γεύματος, ὥστε μόλις προφθάνει τὰ λουστῆ, καὶ τὰ παραδοθῆ κατόπιν εἰς τὸν κουρέα, ὅστις καθ' ἐκάστην σιδηρῶνει τὸν μύστακα καὶ ξυρίζει τὸ γένειον τοῦ ἄρχοντος. Μετὰ τὸ γεῦμα θ' ἀναπαυθῆ, ἐννοεῖται, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ κάμῃ ἐποχούμενος μερικὰς ἐπισκέψεις, ἀφοῦ προηγουμένως διέλθῃ ἀπὸ τὸν ράπτῃν διὰ τὰ παραγγεῖλη ἐν ἀκόμῃ ἔνδυμα, διότι ἀπὸ τὰ τριάκοντα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους κατασκευασθέντα, μόλις δέκα τοῦ ἄφησαν οἱ ὑπηρεταὶ εἰς τὰς ἱματιοθήκας καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν ἔδωκε τὰ πέντε εἰς τοὺς κηφῆνας φίλους του. Μετὰ τὸν ράπτῃν θὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν ἀδαμαντοπώλην διὰ τὴν ἀγοράσῃ τὸ ἐκ μαργαριτῶν περιδέριον, τὸ ὁποῖον εἶδε καὶ ἐτρελλάθη ἡ μικρὰ Μοντπαζόν, καὶ ἀπὸ τὸν τραπεζίτην του διὰ τὰ τὸν παραγγεῖλη τὰ πωλήσῃ ὀλίγας μετοχὰς, διότι ἤξιζαν τὰ ἔξοδα καὶ δὲν ἔπαρκει τὸ εἰσόδημα μόνον.

Οὕτω βεβηθὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐξεποιήθησαν αἱ μετοχαὶ καὶ τὰ δάνεια, ἐπωλήθη τὸ μέγαρον καὶ τὰ ἔπιπλα, διεσκορπίσθησαν οἱ θεράποντες, ἐξηφανίσθησαν οἱ κηφῆνες, καὶ ὁ ἄθλιος καὶ μωρὸς ἄσωτος, γυμνὸς τῶρα καὶ πεινῶν, ἐπικαλεῖται πλὴν εἰς μάτην τὴν συνδρομὴν τῶν φίλων, οἵτινες ἀφ' ἧς ὥρας ἔπαυσαν τὰ γεύματα καὶ τὰ δεῖπνα, ἔπαυσαν καὶ αὐτοὶ τὰ συχνάζωσιν εἰς τὴν ἐρημωθεῖσαν οἰκίαν, καὶ προσποιοῦνται ὅτι δὲν τὸν βλέπουσιν ἐσάκις συνατῶνται καθ' ὁδόν.

Ὁ ἄσωτος κατέχεται ὑπὸ νόσου, ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ δαπανᾶν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, καὶ καταντᾷ πολλάκις, ὅταν διασκορπίσῃ εἰς τοὺς ἀνέμους πᾶν ὅ,τι ἀπέκτησε, τὰ γίνῃ καὶ λωποδύτης.

Μεταξὺ φιλαργύρου καὶ ἀσώτου ἔρχεται ὁ νεόπλουτος ὁ ἀγωνιζόμενος νὰ ἐπιδείξῃ ὅπως ὅπως τὸν πλοῦτον αὐτοῦ. Ἄμοιρος ἀγωγῆς καὶ παιδείας καὶ διὰ τοῦτο ἐντελῶς ἀπειρόκαλος ὢν, φορτώνει καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν σύζυγόν του μὲ βαρυτίμους δακτυλίους, πλαισιοῖ μὲ μεγαλοπρεπεῖς χρυσᾶς κορωνίδας εἰκόνας ἀγοραίας, ζευγνύει τρεῖς ἵππους εἰς τὸ δίτροχόν του διὰ νὰ διαφέρῃ τῶν ἄλλων, ἀναστρέφει τοὺς ποδογύρους τοῦ πανταλονίου του ἐν πλήρει συναναστροφῇ ἐνώπιον κυριῶν, ἀκούσας παρά τινος ἀστείου ὅτι καὶ τοῦτο γνώρισμα εἶναι εὐγενίας, καὶ καταβρέχει μὲ ἄφθονα καὶ βαρύσσμα αὖρα τὰ ἐνδύματά του, ἀφήνων ταῦτα καὶ μόνον τὰ ἔχνη τῆς διαβάσεώς του.

Ὁ νεόπλουτος κακκχιρίζει τὸν πλοῦτον αὐτοῦ καθὼς ἡ ὄρνις τὸ νεογέννητον ὦν, καὶ χαίρων εὐφραίνεται καὶ παχύνεται· θεωρεῖ δὲ μεγάλην τιμὴν ν' ἀντιχαιρετηθῆ ἀπὸ ὑπουργὸν καὶ νὰ ἐστίασῃ διπλωματικὸν ὑπάλληλον ἄλλοδαπὸν, ἐπισκεπτόμενον τὴν σύζυγόν του συνεχῶς καὶ μάλιστα αὐτοῦ ἀπόντος. Ὁ νεόπλουτος ἐάν ἀποθάνῃ στενὸς αὐτοῦ συγγενῆς πτωχὸς ἐργατικὸς, οὔτε πένθος φέρει, οὔτε καὶ τὸν μνημονεύει ἐν ταῖς μετὰ τῶν φίλων ὀμιλίαις· ἂν ὅμως ὁ μακαρίτης ἦτο δέκατος τέταρτος ἐξάδελφος τῆς γυναικὸς του, εἶχεν ὅμως μέγα ἀξίωμα ἐν τῇ πολιτείᾳ, τότε μαυροφορεῖ ὀλόκληρος ἡ οἰκογένεια καὶ ἀκολουθεῖ τὴν κηδεῖαν ὀλολύζουσα.

..

Ἄλλος τύπος πλουσίου εἶναι ὁ τοῦ φιλοδοξοῦ· οὔτος βλέπων ὅτι δὲν δύναται διὰ τῆς ἀτομικῆς του ἀξίας ν' ἀνέλθῃ εἰς τιμὰς καὶ ἀξιώματα, τὰ ὁποῖα ὁ κακόμοιρος ὑπερποθεῖ, ἀποφασίζει νὰ τ' ἀποκτήσῃ διὰ τοῦ ἀργυρίου. Προσφέρει λοιπὸν χρήματα μόνον διὰ νὰ διατυμπανισθῆ ἢ δωρεὰ του, καὶ τὰ προσφέρει ἀσκόπως καὶ χάριν ἀνωφελῶν ἔργων· ἀγοράζει τὰ παράσημα, ἀγοράζει τὰς ὑψηλὰς εὐνοίας, ἀγοράζει τὰς θέσεις, ἀγοράζει τὰς ψήφους. Ἄλλ' ὅταν λάβῃ τέλος πάντων τὸ διὰ τοσοῦτων θυσιῶν ἀποκτηθὲν ἀξίωμα, ἀποκαλύπτεται ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀνικανότης καὶ καθίσταται τοῖς πᾶσι καταγέλαστος.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ πλούσιοι, οἵτινες, πᾶν μέτρον ἄριστον ἡγούμενοι, τὴν μέσῃν βαίνουσιν ὁδόν, εὐεργετοῦντες τοὺς ἀξίους συνδρομῆς καὶ σωφρόνως προσερχόμενοι ἀρωγοὶ εἰς πᾶν ἔργον κοινωφελές· ὁ οἶκος αὐτῶν εἶναι τὸ ἐντευκτέριον τῶν λογίων καὶ τὸ καταφύγιον τῶν μουσῶν· ἐκεῖθεν ἐκπορεύονται αἱ εὐγενεῖς ἰδέαι· ἐκεῖ χαλκεύονται τὰ κατὰ τῶν τυράννων ὄπλα· ἐκεῖθεν ἐξῆλθον οἱ γενναῖοι χορηγοὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Τὴν πρώτην ὁμῶς θέσιν μεταξὺ τῶν πλουσίων κατέχουσιν ἀναντιρρήτως οἱ ἔξοχοι ἐκεῖνοι πατριῶται, οἵτινες ὄχι ἀπὸ φιλοδοξίαν, ὄχι ἀπὸ ἐλπίδα ἐπιγείου τινος ἀμοιβῆς, ἀλλ' ἐκ θερμῆς καὶ ἀδόλου πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης ἀφιερῶσι καὶ ὁλόκληρον αὐτῶν τὴν περιουσίαν εἰς ἔργα συντελοῦντα πρὸς προαγωγὴν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς πεφιλημένης πατρίδος. Πρὸς δόξαν δὲ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μακρὸς εἶναι παρ' ἡμῖν ὁ κατάλογος τῶν γεραρῶν τούτων ἀνδρῶν. Ὅπου ἂν στρέψωμεν τὸ βλέμμα βλέπομεν μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας τὰ ἀθάνατα τρόπαια τῆς ἀκαταπονήτου αὐτῶν φιλοπατρίας.

Ἐκ Κηφισιάς, Αὐγουστος τοῦ 1895

Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

ΕΙΣ ΜΙΑ ΜΑΝΑ

ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΒΡΕΦΟΥΣ ΤΗΣ

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

ΣΗΜΕΡΑ πρώτη τοῦ μαγιοῦ, ποῦ πλέκουν τὰ λουλούδια,
 Ἡμέρα ποῦ γηροτάζεται μὲ δάκρυα καὶ τραγούδια,
 Ὁ θάνατος ἐζήλεψε κ' ἐκίνησε νὰ 'πάη
 Ἐστὰ περιβόλια τ' ἀνθηρὰ γιὰ νὰ θερίσῃ Μάη.

Εἰς τᾶνθηα μέσα ἐγύρευε ἐν ἄνθος ζηλεμένο,
 Ποῦ μὲ τῆ δρόσο τοῦ φιλιῦ νὰ ἦνε ἀναστημένο·
 Ἦθελε ρόδο ἀμύριστο μ' ἀμάραντα τὰ φύλλα,
 Ποῦ νὰ 'μπορῆ 'ς τοῦ κόρφου του νὰ λάμψῃ τῆ μαυρίλα.

Σ' εἶδε! — Ποῖς σοῦπε, δύστυχη, ἀστόχαστη μητέρα,
 Νὰ δείξης τ' ἀγγελουῖδι σου τοῦ Χάρου τέτοια ἡμέρα;
 Γιατὶ μέσ' εἰς τὴν ἀγκάλῃ σου ἠθέλησε ν' ἀνθίσῃ,
 Τὸ ρόδο, ποῦθελ' ὁ σκληρὸς, γιὰ μ' ἂ ἡ του νὰ θερίσῃ;

Ζάκυνθος, 1895

ΑΝΔΡ. ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ